

BETÆNKNING

Afgivet af Familie- og Sundhedsudvalget

vedrørende

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at fremkomme med en redegørelse til FM 2017, over hvilke skoler der mangler henvendelsessteder for børn og unge omkring deres sociale problemer, og hvilke initiativer der planlægges for at afhjælpe disse mangler.

(Fremsat af medlem af Inatsisartut Anthon Frederiksen, Partii Naleraq)

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Laura Tåunâjik, Siumut, formand

Medlem af Inatsisartut Mala Høy Kuko, Atassut, næstformand

Medlem af Inatsisartut Jess Svane, Siumut

Medlem af Inatsisartut Karl-Kristian Kruse, Siumut

Medlem af Inatsisartut Debora Kleist, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Kelly Berthelsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 24. oktober 2016 under EM2016 nærmere gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslagsstiller foreslår, at der til FM 2017 skal fremlægges en redegørelse, som skal skabe et overblik over, hvilke af de grønlandske folkeskoler, som mangler et henvendelsessted for folkeskoleeleverne i forhold til deres sociale problemer. Derudover skal redegørelsen præsentere de initiativer, der planlægges for at sikre, at alle folkeskoler får denne type henvendelsessteder. Baggrunden for forslaget er forslagsstillers ønske om at styrke indsatsen for samfundets mange udsatte børn og unge, således at disse sikres trygge henvendelsessteder på skoler, hvor de tillidsfuldt og efter behov kan rette henvendelse.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

I svarnotatet til forslaget oplyser Naalakkersuisut, at folkeskolerne ikke har en forpligtigelse til at etablere henvendelsessteder for børn og unge med sociale problemer. Allerede af denne årsag er præmissen for forslaget fejlagtig, og kan af den årsag ikke støttes i den foreliggende form. Naalakkersuisut anså imidlertid, at både folkeskoler og uddannelsessektoren som helhed, har en vigtig rolle og et ansvar for at kunne skabe nogle helhedsorienterede rammer og indsatser, også for børn og unge med sociale problemer. Naalakkersuisut var opmærksom på, at et godt og velorganiseret samspil mellem den sociale sektor og uddannelsessektoren er en grundsten for at sikre trivsel for det enkelte barn, og for det enkelte unge menneske. Som lovgivningen er sammensat, er det imidlertid op til de enkelte kommuner at optimere dette samspil.

Med henblik på at prioritere og igangsætte de rette indsatser agtede Naalakkersuisut fremadrettet i tæt samarbejde med kommunerne, at indsamle erfaringer og viden med henblik på at understøtte og styrke børn og unges trivsel samt sociale udvikling i folkeskolen.

Siumut, Inuit Ataqatigiit, Atassut og Demokraterne kunne med henvisning til det fremførte fra Naalakkersuisut om den eksisterende ansvarsfordeling mellem kommunerne og Selvstyret ikke støtte forslaget. De i forslaget fremhævede problemstillinger omkring skolesøgende børn og uddannelsesaktive unge med tunge sociale problemer er imidlertid meget reel, så det er vigtigt, at man fastholder fokus mod problemerne, og de indsatser og løsningstiltag, som kan og skal favne de sociale udfordringer for børn og unge i folkeskolen og på uddannelse.

På denne baggrund blev forslaget henvist til videre behandling i Familie- og Sundhedsudvalget.

Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget har noteret sig, at folkeskolerne ikke er forpligtet til at opretholde henvendelsessteder, som forudsat af forslagsstiller. Udvalget formoder, at det løbende fagpolitisk vurderes, hvorledes den grønlandske folkeskole organiseres bedst mulig samt hvilke rammer og tilbud, den skal opretholde med henblik på at være på niveau med behovene, og ikke mindst i forhold til at kunne håndtere de mange børn og unge, der er tynget af omsorgssvigt og mistroivsel.

Udvalget finder i den sammenhæng særlig anledning til at fremhæve § 5, stk. 2 i Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge, hvorefter *personer, der er ansat i social-, skole- eller sundhedssektoren, har en skærpet pligt til at underrette kommunalbestyrelsen, når de bliver bekendt med, at et barn har behov for hjælp. Samme skærpede pligt har personer med hverv, der hviler på offentligt valg.*

Personer ansat i skolesektoren har således en **skærpet underretningspligt**, hvilket er en pligt til at underrette de sociale myndigheder i tilfælde af svigt eller mistroivsel.

Således har lærere og skoleleder som fagpersoner en skærpet pligt til at underrette de sociale myndigheder, når der er kendskab til eller grund til at antage, at en elev har behov for særlig støtte. Enten på grund af vanskeligheder i de daglige omgivelser, skolen eller samfundet, eller fordi eleven lever under utilfredsstillende forhold, herunder omsorgssvigt, eller i øvrigt har behov for særlig støtte på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Underretningspligten er ikke betinget af, at der er tale om omsorgssvigt, overgreb eller lignende situationer. Det er tilstrækkeligt, at eleven har vanskeligheder, som læreren eller skoleledelsen ikke kan afhjælpe i tide gennem dialog med eleven eller med rådgivning og vejledning af forældre og elev.

På nogle skoler er det lederen, der foretager underretningen, men det fratager ikke læreren for et ansvar, hvis lederen vælger ikke at underrette. Underretningspligten er således en personlig pligt, der blandt andet påhviler den enkelte ansatte i skolesektoren.

Enhver skoleelev kan således allerede i dag rette henvendelse til en ansat på skolen, som de har tillid til, med konkrete problemstillinger. Den, der rettes henvendelse til, har pligt til at følge op, og efter en konkret vurdering aktivere sin underretningspligt.

At folkeskolerne ikke, som lovgivningen aktuelt er sammensat, er forpligtet til at etablere egentlige henvendelsessteder, er imidlertid ikke til hinder for, at der indsamles viden og erfaringer fra skoler, uddannelsesinstitutioner og kommuner om, hvorledes de takler og arbejder med børn og unge i forhold til deres sociale problemer. Vidensopbygning og vidensdeling på området anses yderst relevant, og dette særligt i en situation, hvor rigtig mange børn og unge i landet er tynget af en tung byrde af omsorgssvigt, og andre vanskelige sociale problemer.

Eftersom børn og unge på hverdage bruger rigtig megen tid i folkeskolen og på uddannelsesinstitutionerne, så er disse institutioner nødt til forholde til de mange børn og unge, som foruden faglige problemer, kan have problemer i baggagen af social og menneskelig karakter, hvilket empirisk spiller sammen med den faglige udvikling. Et problemfelt og et problemkompleks, som Familie- og Sundhedsudvalget må formode, at man skole- og uddannelsespolitisk har skærpet opmærksomhed på og handler i forhold til.

Vi har i en grønlandsk sammenhæng behov for at tænke og agere helhedsorienteret i forhold til de mange problemstillinger, som følger af, at et stærkt bekymrende og alarmerende antal børn og unge vokser op i utrygge rammer præget af omsorgssvigt og manglende forældre- eller voksennærvær. Det er alment kendt og dokumenteret, at en god skolegang er nøglen til at bryde negativ social arv. Det gælder særligt for de børn, som er anbragt uden for hjemmet, men også for den store gruppe af børn og unge, som er sårbare, som følge af omsorgssvigt i hjemmet og i familien.

Under forespørgselsdebatten den 17. oktober 2016 - dagsordenspunkt EM 2016/75 - pegede de politiske udmeldinger ret entydigt på behovet for en sammenhængende landsdækkende handlingsplan for børn og unge.

Udvalget støtter disse klare politisk udmeldinger om behovet for en særlig handlingsorienteret plan for at støtte op om børn og unges trivsel og udvikling i Grønland, og har med glæde noteret sig, at dette særligt er optaget i koalitionsaftalen 2016-2018.

Udvalget har videre forventningsfuldt noteret sig, at den det nye Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen allerede har betonet og prioriteret vigtigheden af, at der snarest mulig bliver igangsat en langsigtet og helhedsorienteret national handlingsplan i forhold til børns og unges vilkår.

Henseende til vigtigheden af en snarlig helhedsorienteret landsdækkende handlingsplan for at støtte op om børn og unges trivsel og udvikling i Grønland, så skal udvalget allerede til 2. behandlingen af dette forslag anmode om udmelding fra Naalakkersuisut om, hvornår vi kan forvente denne plan igangsat.

Vi skal have forenet ressourcerne i Selvstyret og i kommunerne for at styrke trivsel og udvikling hos børn og unge i Grønland. Vi skal sikre tværdirektoralt og tværsektoralt samarbejde om en ansvarsfuld håndtering af opgaverne og målsætningerne. Der skal tages fællesansvar, og sikres samarbejde internt i Selvstyret i samspil med et samarbejde med kommunerne.

Det er skadeligt for vores børn og unge, hvis vi ikke kan friholde os for offentlig silotænkning, som modvægt til helhedstænkning, hvor de forskellige offentlige og kommunale enheder samt andre relevante aktører ikke kan samarbejde om løsning af konkrete problemstillinger. Den gode trivsel og den gode udvikling for børn og unge i Grønland skal have højeste politiske bevågenhed, så derfor er det passende med en snarlig sammenhængende, målrettet og helhedsorienteret indsats, der forener ressourcerne, sektorerne og myndighederne med dette fælles mål for øje.

Vi har omkring indsatserne for tryghed og trivsel i familierne, og angående indsatserne for at støtte børn og unge, samt svage eller sårbare familier alt for mange gange oplevet, at vi trods de gode intentioner og hensigter, ikke formår at samarbejde og optimere ressourcerne mod de fælles mål og løsninger.

Vi har et begrædeligt antal gange oplevet, hvilket i rigt mål er dokumenteret, at skole, sundheds- og socialvæsen og myndighederne i Selvstyret og i kommunerne ikke har kommunikeret og løftet ansvar og opgaver omkring konkrete familier i mistrivsel og omkring konkrete børn og unge med behov.

Vi har gennem rigtig mange år fået dokumenteret offentligt svigt af børn og unge, der trods alle de gode udmeldinger og intentioner, er vokset op med massiv omsorgssvigt af værste karakter. Vi har fået dokumenteret og løftet sløret for offentligt svigt, på offentligt svigt, hvor man ikke har løftet handlepligten, hvor man har misforstået indberetningspligten, hvor man har levet med vildfarelser om tavshedspligt, og hvor man ikke har råbt højt, og handlet i forhold til manglende ressourcer og manglende tilbud til børn og unge, og tilbud til de pårørende og ansvarlige, der har svigtet dem.

Udvalget skal endnu engang understrege, at der forsat skal ske en styrkelse af de forebyggende indsatser, så vi på den måde sætter ind, førend problemerne udvikler sig, og før problemerne giver uoprettelige skadevirkninger for den enkelte eller for samfundet. Vi skal sætte ind før skade- og følgevirkningerne bliver så store og så massive, at vores borgere skal kæmpe en livslang kamp med følgevirkningerne af massive og brutale overgreb og omsorgssvigt.

Selvfølger skal det offentlige afhjælpe med tilbud og direkte indsatser mod følger af omsorgssvigt, men vi skal målrettet arbejde imod, at omsorgssvigt af børn og unge og overgreb borgerne imellem overhovedet finder sted. Dette skal ske med specifikke, opsøgende og hurtige indsatser der, hvor problemerne er, eller hvor de tegner sig.

Eksisterende henvendelsessteder for børn og unge

Børn og unge med sociale problemer har allerede i dag mange steder, hvor de kan rette henvendelse, hvis de har problemer af social eller personlig karakter. I den videre proces bør man politisk reflektere over, hvorvidt vi unødigt har skabt nogle alt for komplekse strukturer og en alt for kompleks samfundsorden i forhold til vores målsætninger og visioner.

Alle borgere, herunder børn og unge kan allerede i dag rette henvendelse til kommunerne, der alle har velfærds/socialafdelinger, foruden det stedlige sundhedsvæsen og politi, som vil servicere enhver borger med behov, som retter henvendelse, herunder også børn og unge:

Dertil kommer, at vi er oppe på 11 familiecentre i Grønland, som i varierende omfang kan tilbyde hjælp og rådgivning til udsatte familier samt børn og unge. I et familiecenter har man i forskelligt omfang mulighed for at modtage:

- Familiebehandling
- Rådgivning
- Krisehjælp

Et familiecenter er organiseret fra kommunens Velfærds- eller Socialforvaltning og tager formelt afsæt i bestemmelserne i lovgivningen om hjælp til børn og unge og forsøgsordninger med sociale formål og særlige socialpædagogiske tilbud.

Der var pr. 1. januar 2012 etableret familiecentre i: Upernavik, Ilulissat, Aasiaat, Sisimiut, Maniitsoq, Tasiilaq, Nuuk, Paamiut, Qaqortoq, Nanortalik og Narsaq.

Der eksisterer allerede flere andre henvendelsessteder for børn og unge. Man har telefonisk mulighed for at kontakte Anonym Familierådgivning på telefon 31 41 51. Dernæst har vi flere typer af telefonrådgivning – fx Børne- og ungetelefonen 134, der har åbent alle ugens dage kl. 19-21. Der findes endvidere landsdækkende SMS-rådgivning, hvor børn og unge gratis kan søge rådgivning og kommunikation i tidsrummet - Mandag – fredag 16:00 – 18:00.

Desuden har vi yderligere henvendelsessteder, som også kan kontaktes af børn og unge med behov. Dette kunne eksempelvis være: Saaffik, - det Landsdækkende Center for børn og unge udsat for seksuelt misbrug. Dernæst har vi den landsdækkende Børnetalsmand, der dagligt i kontortiden tager imod henvendelser fra alle børn og unge fra hele landet.

Går man ind på www.peqqik.gl så henvises der også til flere landsdækkende rådgivningslinjer fx, Selvmordslinjen m.f.

Ønskes en udvidelse af de eksisterende henvendelsessteder, så kan der eksempelvis til de kommende finanslovsforhandlinger foreslås en større bevilling til Børnetalsmanden, således at denne kunne tilbyde flere eller udvidede særlige rådgivningstjenester for henvendelser fra børn og unge med “ondt i livet”

De landsdækkende henvendelsessteder har den fordel, at de kan kontaktes fra alle steder i Grønland, hvor der eksisterer telefon eller internet, og hvor der måske konkret ikke findes et fysisk henvendelsessted.

For Familie- og Sundhedsudvalget er det helt afgørende betydning, at ethvert barn, ethvert ungt menneske, uanset, hvor i landet de bor, har mulighed for trygt at kunne rette henvendelse for at blive hørt og rådgivet om de konkrete problemer og tanker, som bekymrer og fylder deres tilværelse og sind. Det er vigtigt, at ethvert barn og ungt menneske gives tid og rum for en imødekommende rådgivende og handlingsorienteret samtale.

Om forslaget FM 2016/49

Udvalget skal i sammenhængen ikke undlade at fremhæve, at udvalget under FM 2016 behandlede forslaget FM 2016/49 om fælleskommunale hotlines, som enstemmigt blev vedtaget med følgende ordlyd:

Naalakkersuisut pålægges at indlede dialog med kommunerne med henblik på at undersøge mulighederne for at sikre forbedret adgang til at underrette den enkelte kommunalbestyrelse såvel telefonisk som skriftligt, når et barns udvikling eller sundhed er i fare.

Omkring dette forslag kunne alle enes om, at der er behov for enkle, klare og pålidelige procedurer for underretninger om bekymringer om børn og unges trivsel.

Til EM 2016 var det hensigten, at der skulle 1. behandles et nyt forslag til erstatning af den gældende lovgivning om hjælp til børn og unge. Forslaget ville i sig selv have udgjort en platform for at gennemføre politiske refleksioner omkring, hvorledes man kunne arbejde videre omkring styrkede og helhedsorienterede muligheder for henvendelsessteder for børn og unge, og hvordan man kunne sikre og optimere et tværsektoralt samarbejde på området.

Udvalget har taget til efterretning, at forslaget grundet regeringsomdannelsen er trukket fra samlingen. Udvalget må forvente, at der til FM 2017 sker anmeldelse af et nyt forslag, der opfylder de faktiske behov for børn og unge, og forfølger de politiske udmeldinger om helhedstænkning, og efterlever Grønlands tiltrådte konventionsforpligtigelser.

Forslagets økonomiske konsekvenser

Det fremgår af § 33, stk. 1, i Inatsisartuts forretningsorden, at de økonomiske og administrative konsekvenser ved realiseringen af beslutningsforslag skal beskrives i forslagens begrundelse.

Udvalget har noteret sig, at forslaget i overensstemmelse hermed angiver de økonomiske konsekvenser ved forslagens realisering således at det anses, at der vil skulle anvendes ¼ årsværk i relevant departement til at udarbejde den ønskede redegørelse.

Udvalgets indstilling

Med henvisning til de udmeldte begrundelser ved 1. behandlingen af forslaget fastholder et enigt udvalg, at forslaget indstilles til forkastelse.

Med disse bemærkninger og med de i betænkningen fremførte politiske udmeldinger skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Laura Tåunâjik

Formand

Mala Høy Kuko

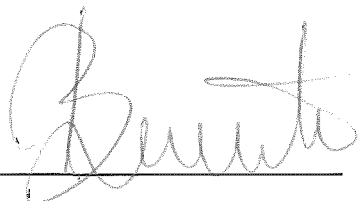
Jess Svane

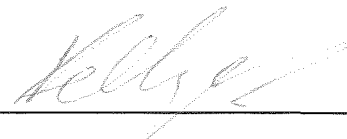
Karl-Kristian Kruse

Debora Kleist

Mimi Karlsen

Kelly Berthelsen